

א' ב' על הפרשה

פרשת שלח

[א] "וַיֹּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן וַיֹּשֶׁעַ": (יג טז)
מן הסטייפלער צ"ל היה מספר כי בפרש שלח הגיע להורונוסטיפל מגיד אחד וכד אמר: מודיע קוראים בון בניקוד חיריק ולא כרגיל בון בסגול, כי מבואר בחז"ל, שאת היוי"ד של יהושע לקחו מהיוי"ד של שרי שנשנתה שמה לשרה, והנה היוי"ד של שרי לא היה לה ניקוד אי' מהיקון הגיע שתי הנכודות שמרכיבות את השו"א של הי של יהושע; אלא לchromה את מהסגול של הבן נון ולכנז זה נחפק לבין נון. (הישיבישער חומש)
[ב] "וַיִּבְפּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהֲאָ", הרה"ק ה'אמורי אמרת' זי"ע היה אומר על מה שכותב בגמ' תענית דף כת. עה"פ "ותשא כל העדה יתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא" אמר ר' ר' יוחנן (אותו היהו ערבי) תענית באב היה אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חם ואני קובע לכם בכיה לדורות", אומר הרה"ק צ"ל אם במדית פורנויות כך, על אחת כמה וכמה שמדה טובה המרובה ממדית פורנויות - וודאי שאם ישמח האדם אפילו שמחה של חינם בקב"ה יקבע לו הקב"ה שמחה לדורות... באר הפרשה

מה יש להפריש תחילת
תורת חלה לפני האכילה?

יכד מתו מצויין הדיבה
שלא ראו הארץ את טובתה?

מהין החלו המרגלים בארץ לעלות
כדי שאת מעלהותיה יכולו לגלות?

מה הקב"ה למשה ענה
כשלתפלותו שמע ונענה?

מה ראו המרגלים בערים הבצורות
ופחדו מחזקם שיישו להם צורות?

מאי זה מדבר נשלחו?
ולתור את הארץ הלכו?

מה על כנף הבגד יש לקשור
כדי שתאת מצוות ה' תמיד נזכור?

cashem אמרו למצרים נפנה
מה עשו יהושע וככל בן יונה?

מה עשו לאי של לא שבת?
וקושש עצים ביום השבת?

על מה מביא אדם קרבן חטא לת
כדי שה' יסלח לו ויכפר כדת?

מה תרימו מראשית עיריסותיכם
בארץ ישראל לדורותיכם?

כמה ימים המרגלים בארץ שוה
וأت טיב אנשי ופורחותה רואו?

cashem סיפורו את המידע
מה עשו מיד כל העדה?

כמו איזzo תרומה
תאה הפרשת החלה?

מה הוציאו המרגלים על ארץ ישראל
ולא סמכו על הבטחות נויסי הקל?

למי הוסיף משה על שמו אותן
כדי שה' יצילו מהעזה הזאת?

באיזה אופן כלב גרם
שלדרביו יקשיב העם?

מה כרתו המרגלים בנחל אשכול
ועליה תלו את הענבים באשכול?

לאן הילך כלב להתפלל
שבצעצת מרגלים לא יכשל?

מה אמרו לבני ישראל יהושע וככל
על הארץ, דברים היוצאים מהלב?

מה הזכיר משה והתפלל
ששבקש רחמים על ישראל?

את איזzo הילכו לתור
לראות אם יכולו בה לדור?

[ג] "וַיָּשֶׂם רָאינוּ אֶת הַנּוּפְלִים בְּנֵי עֱנָק מִן הַנּוּפְלִים וְנָהִי בְּעִינֵינוּ בְּחַגְבִּים וּבְנֵי הַיּוֹנָה בְּעִינֵיהם" (יג לג)
אמר ר' ש"י: וכן הינו בעניהם. שמענו אמרים זה לזה, נמלים יש בכרמים כאנשים (סוטה לה)

הקשה החותם סופר זי"ע וליקוטים דיה ונהי מודיע סיבוב הקב"ה שירגשו 'הנּוּפְלִים' במרגלים עד שאמרו חנבים יש בכרמים, וכי רצה להבעית את לב בני ישראל? ומברא החותם סופר שהיה בזו טובה גדולה לישראל, כי מבוואר בחז"ל שלבoso ידעו האמוראים שאלו האנשים היו מרגלים, והנה בתחרילה כאשר שמעו 'בני הענק' את אשר נעשה למצרים לא נתיראו, כי האמוראים החשבו את מצרים כזובים ויתושים נגדם, ככלומר שאמרו לעצם בני ישראל בכחם נפל עליהם אימהה ואבל כאשר יתקרבו לגבולנו נכה בהם אהות אפיקים... אך נראה את המרגלים חנבים נפל עליהם אימהה ופחד, כי החלו מחשבים, הרי 'חגבים' אלו וודאי אין בכחם לכבות שפלו את מצרים, ובועל כרך תאמר שנצחונם את המצרים היה ב'נס' שלא כדרך הטבע, כי ה' נלחם להם במצרים, ושוב אין הפרש ביןינו לבין המצריים שכך נצחונו מוחץ בדרך הטבע על המצריים כך ניצחו גם אנחנו. ומשיים חות"ש והיה זה לטובות ישראל, וכן דרכו של הקב"ה לעולם, ונמצינו מדים שהMarginists חשבו שורה נגד פניהם ואוי לנו שחובשים אותנו לחובים... אך יושב בשמיים ישחק כי בזו גופא מכין הוא את הישועה העתידה שלא תקים רוח באיש להילחם בהם כשיוכנו לארץ... וכך דרכו של הקב"ה לעולם...
(באר הפרשה – להרה"כ ר' אלימלך בידרמן שליט"א)

ועיין זה שאל המשגיח הaga"ץ ר' דון סגל שליט"א מה היה הטעה על המרגלים, הרי הם באמת ראו ארץ אוכלת יושבה כל הזמן קוברים שם מותים, אנשיים משוניים ענקים, פירות משוניים ענקים, וא"כ זה באמת מפחיד, והם הרי אמרו רק את האמת מה שהם רואו, ולהגיד שככל זה לטובתם הרי זה עיקום הראש כנגד מה שהם רואים, וא"כ מה הטעה עלייהם שהם קיבלו כזה עונש קשה?
והוא ביאר שהMarginists מכח מה שהם רואו נתנו פרשנות שהקב"ה גורם להם רעה ח"ו, וכמו שכתוב בהמשך הפסוקים שהם טוענו "ילמה ה' מביא אנטנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב צלינו וטפנו וכו' לבי' לבז" - < זה העבירה הכפי גודלה כך להגיח על הקב"ה, שאם הקב"ה אומר שהוא מביא אותנו לארץ זבת הלב ודבש, גם אם אני רואה אחרים דברים אחרים, חוביינו לעקם את הראש... ולחפש כל הצדקי מתחת לרצפה איך הקב"ה מכון לנו מה רק טוביה, וח"ו, היה לא תהיה להגיד שהקב"ה רוצה להביא עליינו רעה...
באר הפרשה – להרה"כ ר' אלימלך בידרמן שליט"א

דבריו הנקובים של מרכז החפץ חיים בשמיות הלשון על פ' שלוח בעניין המרגלים

ד) החפץ חיים שואל איך המרגלים כך נפלו בטענות מזרות, שטענו "בַּחֲזָקָה הוּא מִפְנֵי" שככלו אין יכול להוציא כלום, אך אמרו שנותת כזו? וכן שמדובר בכך?

והוא מבאר שכשהמרגלים באו לרגל את הארץ התגבר היוצר עליהם לומר שלנצח עם הרבה גיבורים כאלו צריך להזמין זכות גודלה ונוראה, ולאנשים כמוינו שעשינו את העגל ונכשלנו בבשר תאווה, אין די זכויות לנצח אלא גיבורים, וכך גם הסנהדרין נכשלו בזה כי ככל אדם יותר גדול הוא יותר מכיר מכך ערכו, וכך טענות המרגלים נתקבלו על לבם.

אמנם כלב טוען שאם כן, הקב"ה גם לא היה קורע לנו את הים ולא היה מוריד לנו מן, ואם רואים שהקב"ה קרע לנו את היםஆע"פ שכתוב וימרו על ים בסוף, הוריד לנו מן אע"פ שהיה תלונתו כל העת על המן, סימנו שאף הפעם עלה נעלמה וירשנו אותה שהקב"ה כן יעמוד לנו וכיניסנו לארץ ישראל.

אמנם המרגלים טוענו שלא יוכל לעלות את העם מפני שהקב"ה לא מגרש אומה אלא אם היא יותר טובה מהאומה השנייה, אבל אנחנו חוטאים גדולים בעגל ובשר תאווה ולא יכלו עבורהנו אומות גדולות כאלו, ומה שהבטיח לנו את ארץ כנען זה רק אם היו צדיקים גדולים שאז היה לנו רשות להשמידם.

אמנם כלב ויהושע טוענו שהיא שמתם טוענים שהבטחת ה' רק אם נהיה צדיקים גמורים היא טעונה מעיקרה מפני שהקב"ה אינו מזדק על האדם לומר "אושיעך לך באופן שתהיה צדיק", רק אומר לו "לא אושיעך אם תהיה מרוד חוי!!! וזה שסימנו כלב ויהושע" רק בה אל תמרוזו", שכזאת לא יצר הרע יש אצל כל אחד מתנו, שאם נשאל יהוד: אתה הרי מאמין שיש שבר גדול למקימי התורה, אומר החפץ חיים שאותו יצר הרע יש אצל כל אחד מתנו, ואיך אז למה אתה מתרפה מלמוד התורה?

הוא ישיב לך: זה אמרת שזה ודאי שמי זוכה ללימוד התורה יזכה בזה לעונג גדול של חיי העולם הבא, אבל מי יכול לזכות זה? רק אנשים ייחדים בעולם, כי זה צריך להפקיד כל כוחות הגוף, ולא יהיה חיו חייו חשובן אפילו כלל, דהיינו צריך לפרש מכרך למדרש מכל ענייני העולם ולישב בבית המדרש יומם ולילה, יהיו כל מחשבותיו דבוקות בה' ובתורתו, ולהנאה כזו צריך להיות איש חדש, איש כזו זוכה לנו עדן, אבל לא אנשים פשוטים כמוינו.

אומר החפץ חיים: אכן באמת זה היה טעות מעיקרה, לא חיבבה התורה בעל הבית שילמד כל הימים וכל הלילה ולא יתעסק בעסק כלל, רק שייתעסק בעסק ויקבע עתים לתורה, אמן זה העסק יהיה באמונה ובלי תרמית, כמו שאמרו חכמים ז"ל ששאלין לו נשאת וננתת באמונה? קבעת עתים לתורה? וכן בכל המצוות כאשר נתבונן היטיב נמצא שלא החמיר תורה כלל על האדם, וזה מה דכתיב בנבניה "עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך, ענה בי", ורק העיקר צריך להיות שלא להיות חס ושלום מרוד במלךו של עולם, דהיינו שלא לבטל חס ושלום בידיים מצות עשה של תורה שלא לקיים, או לעבור בידיים על הלאין שבתורה, אבל אם אין מרוד, בוודאי יזכה נעלמה באופן היוטר נעלמה.

ה] **"וַיֹּשֶׁם רָאִינוּ אֶת הַגְּפִילִים בְּנֵי עַنְקָם הַגְּפִילִים וְנֵהִי בְּעַנְיִנוּ פְּחָגִים וְנֵהִי בְּעַנְיִנְהָם."**

מובא במדרשי שני מרגלים בקשו לנו. נכנסו לחצר את רואו שם סכחה ושכבו לnoch שם. ובאמת לא הייתה זו אלא "קליפת רימון". תוך כדי מנוחתם, לפטע יצאה בתו של בעל הבית ששמו היה ענה' אחד מהענקים, הם נבהלו שהיא תסגור עליהם את השער ותכלא אותם... אבל לפטע היא ראתה את הקליפה על הריצפה תפסה את הקליפה והשליכה אותה החוצה תוך כדי שהם חבוים בתוכה... וזה מה שאמרו המרגלים **"וַיֹּהְיֶה עַנְיָנוּ בְּעַנְיִנְהָס"** – כמו במעשה של אותה אשה שאיפלו לא הרגינה בהם שישבו שם וכחובים ממש. אמן אם כן לכארה הרי צדקו המרגלים במה שאמרו **"לֹא נָכַל עַלְוֹת אֶל הָעָם כִּי חֹזֶק הוּא מִמְנוּ"** שהרי אם יש שם אנשים ענקים כלכך לעומתם ישבן ישראל שהם כחובים כיצד זה נצחו אותם? והтирוץ הוא: הרי מה היה בסוף? בסופו של דבר הקב"ה נתן כוח לבני ישראל ובני ישראל נצחו את אותם ענקים. כי הגודל הענק שלהם הוא רק בענייןبشر, הם נראים מאיים מאד; אבל כלפי האמת, **כלפי רצון ה' הם יכולים שיכלום**.

וחובתנו אנו לחתת מוסר, כאשר דבר יום ביום קמים علينا כל מיני קשיים או מציקים שאנו מרגילים מהם מאיימים علينا וימנו את יכולתנו להתגבר עליהם ולנצחם, נזכיר היטיב – רק בענייןبشر זה נראה כך אבל כלפי האמת זה כלום.

זה מזכיר את הפירוש הנפלא על הפסוק בקהלת (ט, יד-טו) **"עִיר קְטַנָּה וְאֶנְשָׁים בָּה מַעַט וּבָאֶלְיָה מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסַבְבָּא אַתָּה וּבְנָה עָלָיה מְצֻדִּים גְּדָלִים:** ומצא בה איש מספּוּךְם ומילט הוא את קְרִיאַת קָרְבָּןְתָּוּ", שכארה זה סייר נפלא ונחמד ותו לא, שהרי מה תועלת יש לנו מהידיעה שהיא חכם כזה שמליט את העיר בחכמתו אם אינו יודע מלחמה הגדולה שעל ידה הוא מיליט את העיר? והתשובה תtabear ע"י מעשה שהיא: בסוף מלחמת העולם האמריקאים רצו לנצח את היפנים ולא הצליחו בשום אופן, צבא אמריקה שלחו מטוסים ריגול שיחוגו סביבת הגבולות ויחפשו איזה פרצה, המטוסים חזרו ומספרו שסביר המידינה בגבולותיה מוצבים דיוויזיות של טנקים וחיל רגלים וכל מיני מכונות הרים לאלפים ורבבות, הרמטכ"ל האמריקאי כבר חישב להרים ידים, אבל אז הגיע עדעון ממרגל רגלי שנכוון שיש דיוויזיות של מילוט אבל זה בובות מנופחות...

זה מה שלימיד החכם המשכן את בני העיר: אל תתרגשו, זה הכל מנופח זה נראה בני ענקים 'אווי'ו', אבל זה הכל דמה, **תשטער ותנצה...**! (הישיבשעד חומש להגור'ה'ב נבנצל שליט'א)

ו **"וַיַּסְפְּרוּ לוּ וַיִּאמְרוּ בָּאָנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ...** אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלות ממד זום ילידי הענק ראנינו שס... **וַיַּהְסֵךְ בְּלֹבֶת הַעַם אֶל מִשְׁאָה וַיֹּאמֶר עַלְהָה נָעַלה וַיַּרְשֵׁנוּ אֶתְתָּה בְּיַכְלֵל נָכְלֵל הָה:**"

אומר רשי"י: עליה נעלמה. אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצלח בכל דבריו **ולכאין תמייה מילטה** וכי זו תשובה היא על טענותם, והרי הם טוענו בדברים של טעם כי גיבורים הם הענקים אשר שם, ומדוע לא התווכח כלב לשטור טענותיהם, אלא רק אמר עליה נעלמה... והרי הוא נחשב **'ב'מזהה שלא ממיין הטענה'???**

וביאר באור **יקורות הרה'ק מפיאטצנא זי'ע הי'ד** בספרו אש קודש וז"ל: אבל כך צריכה להיות אמונה איש הישראלי, לא בלבד בשעה שראה מבוא ודרך הטבע לישוטו יאמין בה' שיוועחו ויתחזק באמונתו ובתחווו, ואדרבה, בשעה זו טוב שלא יתעסק למצוות מובא על פי שכל ודרך הטבע, כי מכיוון שעלה פי שכל פשוט לא ימצא, אז ח'יו תוכל אמוןתו על ידי זה להיפגש, ופגם באמונתו איזה שכל ומובא בדרך הטבע, כי מכוון שעלה פי שכל פשוט לא ימצא, כי הדברים שהערבים בצדירות וכוי' מ"מ בטענו בה' יכול לעזר את ישותו ח'יו, רק צריך לומר הכל אמת שעז העם היושב בה, לא שכל ובלא סברה, אמונה וביטחו בה' באופן כזה תקרב את ישותו, ובזה הוא מבאר את דברי כלב, אמן אף אם על פי דרך הטבע אין בידינו לבוש את הארץ, כי עז העם והערים בצדירות גדלות ממד... מ"מ מבלי כל שכל נחזק את האמונה, אפילו בשמים והוא אומר עשו לי סולמות ועלו שם, נצלח בכל דבריו. (באר הפרשה – להרהור'ץ ר' אלימלך בידרמן שליט'א)